

KONKURS TEMATYCZNY

EUROPA BEZ GRANIC

EUROPA I UNIA EUROPEJSKA • SP I LO/TECH

ZAKRES TEMATYCZNY

Klasy IV–VI, VII–VIII oraz LO/TECH • jesień 2026

25

pytań A–D

1

poprawna odpowiedź

60

minut

Jak rozumieć zakres

- Konkurs ma własny, zamknięty program. Łączy geografię Europy, państwa i stolice, flagi, wybrane zabytki i elementy kultury z podstawową wiedzą o Unii Europejskiej.
- Poziom VII–VIII obejmuje cały poziom 1, a LO/TECH – pełne poziomy 1–2 oraz rozszerzenie wskazane na stronie 4.
- W pytaniach o aktualny skład Unii Europejskiej, strefy euro i strefy Schengen obowiązuje stan na 1 września 2026 r.
- Nie obowiązuje znajomość nazwisk aktualnych polityków ani szybko zmieniających się danych, takich jak bieżąca liczba ludności, PKB, wyniki wyborów czy chwilowe sondaże.
- Jeżeli regionalizacja Europy może być przedstawiana na kilka poprawnych sposobów, pytanie nie będzie oparte na spornej klasyfikacji regionu.

Twarda granica

- arkusz nie zawiera pytań z państw, instytucji, wydarzeń, zabytków i pojęć niewymienionych w odpowiednim zakresie, chyba że wszystkie informacje konieczne do odpowiedzi znajdują się w materiale źródłowym zadania;
- nie wymagamy pamięci wszystkich dat rozszerzeń UE, szczegółowych artykułów traktatów, nazwisk urzędników, danych statystycznych ani wiedzy o bieżących sporach politycznych.

IV–VI**POZIOM 1 • KLASY 4–6**

Mapa Europy, państwa UE, symbole, kultura i podstawy integracji

1. Europa na mapie

- położenie Europy względem Oceanu Atlantyckiego i Arktycznego oraz Azji; podstawowe pojęcia: państwo, stolica, granica, półwysep, wyspa;
- Morze Bałtyckie, Morze Północne, Morze Śródziemne i Morze Czarne; Półwysep Skandynawski, Iberyjski, Apeniński i Bałkański;
- Alpy, Karpaty i Pireneje; Dunaj, Ren i Wołga – rozpoznawanie na prostej mapie bez szczegółowej hydrografii i topografii.

2. Państwa Unii Europejskiej – nazwy, stolice, flagi

- 27 państw UE: Austria–Wiedeń, Belgia–Bruksela, Bułgaria–Sofia, Chorwacja–Zagrzeb, Cypr–Nikozja, Czechy–Praga, Dania–Kopenhaga, Estonia–Tallinn, Finlandia–Helsinki, Francja–Paryż, Grecja–Ateny, Hiszpania–Madryt, Niemcy–Berlin, Polska–Warszawa, Portugalia–Lizbona, Rumunia–Bukareszt, Słowacja–Bratysława, Słowenia–Lublana, Szwecja–Sztokholm, Węgry–Budapeszt, Włochy–Rzym;
- rozpoznawanie flag tych państw i ich przybliżonego położenia na mapie Europy;
- świadomość, że nie wszystkie państwa Europy należą do UE; przykłady: Wielka Brytania, Norwegia, Szwajcaria, Islandia i Ukraina.

3. Symbole i podstawowe informacje o Unii Europejskiej

- Unia Europejska jako związek współpracujących państw europejskich; obecnie 27 państw członkowskich;
- flaga UE – dwanaście złotych gwiazd na niebieskim tle; hymn – „Oda do radości”; Dzień Europy – 9 maja; motto „Zjednoczona w różnorodności”;
- Polska jako członek Unii Europejskiej od 1 maja 2004 r.; rozróżnienie pojęć: Europa, Unia Europejska, państwo członkowskie.

4. Euro i strefa Schengen – podstawy

- euro jako wspólna waluta części państw UE; symbol €; Polska nie należy do strefy euro;
- strefa Schengen jako obszar zniesienia regularnych kontroli osób na wielu granicach wewnętrznych; Polska należy do strefy Schengen;
- rozumienie, że Unia Europejska, strefa euro i strefa Schengen nie są tym samym zbiorem państw.

5. Wybrane zabytki i miejsca Europy

- Wieża Eiffla – Paryż/Francja; Koloseum – Rzym/Włochy; Akropol i Partenon – Ateny/Grecja; Sagrada Família – Barcelona/Hiszpania;
- Brama Brandenburska – Berlin/Niemcy; Pałac Westminsterski i Big Ben – Londyn/Wielka Brytania; Most Karola – Praga/Czechy; Atomium – Bruksela/Belgia;
- rozpoznawanie obiektu na fotografii lub ilustracji oraz przyporządkowanie go do państwa i miasta.

6. Umiejętności

- odczytywanie prostej mapy politycznej i fizycznej Europy; dopasowywanie państwa, stolicy i flagi;
- wyciąganie informacji z krótkiego tekstu, tabeli, infografiki, fotografii lub symbolu.

Granica zakresu – klasy IV–VI

- bez obowiązku znajomości stolic wszystkich państw Europy spoza UE – poza przykładami podanymi w zadaniu;
- bez historii traktatów i szczegółowego działania instytucji UE; bez nazwisk polityków;
- bez szczegółowych danych statystycznych i bez rozpoznawania zabytków niewymienionych powyżej.

VII–VIII**POZIOM 2 • KLASY 7–8**

Pełny poziom 1 + historia integracji, instytucje, jednolity rynek i szersza mapa Europy

1. Zakres kumulatywny

- obowiązuje cały zakres klas IV–VI: mapa, 27 państw UE wraz ze stolicami i flagami, symbole UE, podstawy euro i Schengen oraz wskazane zabytki.

2. Dodatkowe państwa Europy spoza UE – stolice i położenie

- Wielka Brytania–Londyn, Norwegia–Oslo, Szwajcaria–Bern, Islandia–Reykjavík, Ukraina–Kijów, Serbia–Belgrad, Albania–Tirana, Bośnia i Hercegowina–Sarajewo, Czarnogóra–Podgorica, Macedonia Północna–Skopje, Mołdawia–Kiszyniów, Liechtenstein–Vaduz;
- rozpoznawanie ich przybliżonego położenia oraz odróżnianie państw UE od państw spoza UE.

3. Najważniejsze etapy integracji europejskiej

- powojenna idea współpracy europejskiej i utrzymania pokoju; deklaracja Schumana 1950 r.;
- Europejska Wspólnota Węgla i Stali – 1951 r.; sześć państw założycielskich: Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, RFN/Niemcy i Włochy;
- traktaty rzymskie – 1957 r.; utworzenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG) i Euratomu; traktat z Maastricht – podpisany w 1992 r., wejście w życie w 1993 r. i powstanie Unii Europejskiej;
- wielkie rozszerzenie 1 maja 2004 r., w tym przystąpienie Polski; wyjście Wielkiej Brytanii z UE w 2020 r. – Brexit.

4. Najważniejsze instytucje UE – podstawowe role

- Parlament Europejski – reprezentuje obywateli UE i współtworzy prawo;
- Rada Europejska – wyznacza główne kierunki polityczne; Rada Unii Europejskiej – reprezentuje rządy państw i współtworzy prawo;
- Komisja Europejska – proponuje akty prawne i pilnuje stosowania prawa UE; Trybunał Sprawiedliwości UE – interpretuje prawo UE;
- podstawowe miejsca związane z instytucjami: Bruksela, Strasburg, Luksemburg; bez znajomości nazwisk osób pełniących funkcje.

5. Jednolity rynek, obywatelstwo UE, euro i Schengen

- cztery swobody jednolitego rynku: przepływ osób, towarów, usług i kapitału – rozumienie ich podstawowego znaczenia;
- obywatelstwo UE jako uzupełnienie obywatelstwa państwa członkowskiego; swoboda przemieszczania się i zamieszkania w UE w granicach prawa;
- strefa euro – 21 państw od 2026 r.; Bułgaria przyjęła euro 1 stycznia 2026 r.;
- strefa Schengen – 29 państw: 25 państw UE oraz Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria; na Cyprze nie zniesiono jeszcze kontroli na granicach wewnętrznych, a Irlandia nie należy do strefy Schengen.

6. Źródła i porównania

- mapa polityczna, flaga, fotografia zabytku, fragment krótkiego tekstu, tabela lub infografika dotycząca UE;
- porównywanie członkostwa w UE, strefie euro i Schengen oraz wyciąganie wniosków z podanych danych.

Granica zakresu – klasy VII–VIII

- bez obowiązku znajomości wszystkich fal rozszerzeń i wszystkich dat przystąpienia poszczególnych państw;
- bez szczegółowego procesu legislacyjnego, budżetu UE, polityk sektorowych i treści artykułów traktatów;
- bez nazwisk aktualnych przewodniczących, komisarzy i europosłów oraz bez bieżących sporów politycznych.

LO/TECH

POZIOM 3 • LICEUM I TECHNIKUM

Pełne poziomy 1–2 + pogłębiona integracja, instytucje i analiza źródeł

1. Zakres kumulatywny

- obowiązuje pełny zakres poziomów 1 i 2, w tym mapa, państwa i stolice, symbole, wybrane zabytki, etapy integracji, podstawowe instytucje, jednolity rynek, euro i Schengen.

2. Europa jako przestrzeń geograficzna i polityczna

- rozróżnianie pojęć: Europa geograficzna, Unia Europejska, strefa euro, strefa Schengen; interpretowanie map pokazujących te różne obszary;
- dodatkowo: Andora–Andora la Vella, Monako–Monako, San Marino–San Marino, Watykan–Watykan, Białoruś–Mińsk; Rosja–Moskwa i Turcja–Ankara jako państwa transkontynentalne z częścią terytorium w Europie;
- nie wymaga się rozstrzygania sporów dotyczących przebiegu granicy Europa–Azja ani statusu terytoriów spornych.

3. Integracja europejska – logika i najważniejsze momenty

- cele integracji po II wojnie światowej: pokój, współpraca gospodarcza i stopniowe pogłębianie współzależności;
- deklaracja Schumana, EWWiS, traktaty rzymskie, traktat z Maastricht, rozszerzenie 2004 r. i Brexit – znaczenie tych wydarzeń, nie tylko daty;
- rozróżnianie rozszerzania UE (przyjmowanie nowych członków) od pogłębiania integracji (zwiększanie zakresu wspólnych działań).

4. Instytucje i podejmowanie decyzji

- Komisja Europejska – inicjatywa prawodawcza i nadzór nad stosowaniem prawa; Parlament Europejski i Rada UE – podstawowa rola współprawodawców;
- Rada Europejska – kierunek polityczny; Trybunał Sprawiedliwości UE – wykładnia prawa; Europejski Bank Centralny – polityka pieniężna strefy euro;
- rozróżnianie Rady Europejskiej, Rady Unii Europejskiej i Rady Europy; Rada Europy nie jest instytucją Unii Europejskiej.

5. Wspólny rynek, obywatelstwo, euro i Schengen

- cztery swobody jednolitego rynku oraz ich zastosowanie w prostych sytuacjach praktycznych;
- obywatelstwo UE: swoboda przemieszczania się i pobytu, udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz podstawowe prawo do ochrony konsularnej na zasadach UE;
- euro jako wspólna waluta 21 państw UE od 2026 r.; rozumienie, dlaczego część państw UE pozostaje poza strefą euro;
- Schengen jako system znoszący kontrole na granicach wewnętrznych przy jednoczesnym wzmacnianiu współpracy i kontroli granic zewnętrznych; rozróżnianie Schengen od UE.

6. Polska w integracji europejskiej

- referendum akcesyjne 2003 r.; przystąpienie Polski do UE 1 maja 2004 r.; wejście Polski do strefy Schengen w 2007 r.;
- Polska jako państwo UE i Schengen, ale poza strefą euro – poprawne odczytywanie tego statusu na mapach i zestawieniach.

7. Analiza materiału źródłowego

- fragment traktatu lub deklaracji, mapa, tabela, wykres, infografika, fotografia symbolu lub instytucji; wyciąganie wniosków wyłącznie z danych podanych w zadaniu;
- rozpoznawanie różnicy między faktem, opinią i interpretacją w krótkim materiale dotyczącym integracji europejskiej.

Granica zakresu – LO/TECH

- bez szczegółowego prawa UE, numerów artykułów traktatów, pełnej procedury legislacyjnej i technicznych zasad głosowania w Radzie;
- bez obowiązku znajomości nazwisk aktualnych polityków, składu Komisji według tek, nazw grup politycznych w PE oraz bieżących sporów partyjnych;
- bez pamięci aktualnych danych gospodarczych i demograficznych; jeżeli dane są potrzebne, zostaną podane w materiale źródłowym.

Stan danych instytucjonalnych: 1 września 2026 r. Zakres Synapsy stanowi zamknięty syllabus i twardą granicę arkusza.